

Gode autentiske beskrivelser af 'Wonder of America'

American Wonder originated about 1875 or 1876 with Arnold as a Little Gem x Champion of England cross, and was introduced by Bliss in 1878. This was the first real competitor of Little Gem, which had held the field for 15 years; but American Wonder became fully as popular, if not more so. It reached Australia in two years, England in three, and like Little Gem soon found a place in most if not all Continental pea-growing countries. It is probably the most widely known American pea. Its earliness, small size, prolificness and fine quality gave it a place in the garden of practically every American pea lover ; and the forceful advertising of its introducers brought it to the attention of foreign growers, who soon recognized its merits.

Seeds slightly larger than those of Little Gem, more nearly round from hilum to tip, rather thicker, with more of the " cylinder-section " appearance, and usually with a slightly greater percentage of the cream-colored type, more blue or white in the green of the skin, and more cream in the cotyledon color; plants more dwarf, 3/4 to 1 foot tall in our tests, with others' limits, 1/2 foot and 1 1/4 feet; stems stout, only slightly angled, internodes correspondingly shorter; branches rather fewer; foliage somewhat finer than that of Little Gem, and so clustered by the short internodes that stems and pod stalks are almost hidden, of the same color but slightly less whitened; with smaller leaflets and stipules, the latter being more often rounded at the tip. One observer says leaves are borne mainly on one side of the stalk, but this peculiarity was not noticeable on our stock. The flowers do not differ from those of Little Gem, but are borne, singly, starting at about the 6th node; pods medium green in color, uniform, slightly shorter than those of Little Gem, scant 3 inches, with us and as noted by others somewhat broader, giving a distinctly short, plump, " stocky " appearance, almost cylindrical, with blunt ends, and short, straight tips, quite unlike those of Gem, exceptionally well filled, averaging one pea more than Little Gem; peas 5 to 7, occasionally 8, larger because of the greater breadth and plumpness of the pods, but equally indented, rather better in color. The season is slightly earlier than that of Little Gem, rather shorter, and the yield much better.

The French improvement on this variety, American Wonder Long-pod was distinctly taller in plant and with pods often in pairs, of the same length as the original, or when single possibly a quarter of an inch longer.

Hedrick, U. P. 1928. *The Vegetables of New York. Vol. I, part I: Peas.* Report of the New York State Agricultural Experiment Station for the year ending June 30, 1928. Albany: J. B. Lyon Company.

American Wonder. Plant six to ten inches high; foliage deep green, scarcely washed with white; stem stocky, often branched at the base; nodes remarkably close; peduncles about one-half inch long; pods paler than the foliage, usually single, two to two and three-fourths inches long, one-half inch wide, blunt at the apex when fully developed; peas four to eight in a pod, flattened, whitish-green, nearly one-half inch in longest diameter; seeds pale-green, shading in places to creamy- white, very much shrivelled, nearly three-eighths of an inch in longest diameter, radical rather distinct. An ounce contained 110 seeds. Very prolific for the size of the plant, and very early, maturing its crop very promptly. This is one of the earliest wrinkled peas known at the present time and is of superior quality. It originated with Mr. Charles Arnold of Canada, about the year 1878, from a claimed cross between Champion of England and Mc Lean's Little Gem.

New York Agricultural Experiment Station. 1885. Third Annual Report. For the Year 1884. Side 228-283. Albany, N.Y.: Weed, Parsons and Company.

American Wonder Pea. An exceedingly dwarf variety, seldom growing more than 10 in. high. Stem short, stiff, usually single or only branching at the neck, and bearing rather large, rounded dark green, slightly glaucous leaves ; flowers small, white ; pods sometimes in pairs, but mostly solitary and commencing to appear about the seventh or eighth joint of the stem, which seldom carries more than five tiers of pods. These are straight, very much swollen, 2 in. or more in length, comparatively broad, and exceedingly well filled, each containing from six to eight large flat peas which, when ripe, become very much wrinkled, rather flat, and a pale bluish green.

Vilmorin/Robinson, W. 1920. *The Vegetable Garden.* London: John Murray, s. 526.

Wonder of America. Stængelen 15-30 Cm. høj, forholdsvis kraftig med 2-3 korte Grene under første blomsterbærende Gren, der fremkommer i 9.-10. Bladhjørne og ender i en indtil 1 1/2 Cm. lang gold Axespids, men fattes Støtteblade for Blomsterne. Bladene mørkegrønne. Paa 20 Planter taltes 58 enkelte Blomster og 3 2-blomstrede Klaser. De modne Bælge ere gule, men næsten altid urene og plettede, hvad der staar i Forbindelse med Sortens lave Væxt. Bælgene forblive saa nær ved Jorden, at Grus og Sand let stænker op paa dem i Regnvejr, og de blive heller ikke saa let af med deres Fugtighed som de høje Sorters, der lettere udsættes for Solskin og Vinden. Cladosporier og andre Skimmelsvampe trives derfor bedre paa dem og give dem ovennævnte sortplettede Udseende. Bælgen, der er 6.7 Cm. lang og 1.3 Cm. bred, er meget let at kjende ved sin Form, idet den er meget jævnt tilspidset. I 100 Bælge fandtes 429 Frø, altsaa 13.7 pr. Plante. Frøene meget uregelmæssige med en Mængde Furer og Dale, temmelig lys blaalig-grønne, 9 Mm. lange og 7 Mm. brede; der fandtes 1 pCt. af Kval. 3, 94 pCt. af 4 og 4 pCt. af 4.5. 1 Td. vejede 208 Pd. og 1000 Frø 236 Gr., saa at der altsaa kun avledes 3.2 Gr. Frø pr. Plante. Denne Sort er den tidligste af alle her nævnte Sorter.

Rostrup, O. 1889. "Dyrkningsforsøg med forskellige Ærtesorter", i E. Rostrup (red.), *Om Landbrugets Kulturplanter og dertil hørende Frøavl*, nr. 8, s. 60.

Nr. 1. William Hurst (American Wonder). Denne Stamme, der er indsendt under Navn af William Hurst, bør ligesom efterfølgende slaas i Gruppe med Nr. 3, American Wonder. Ifølge K. Weydahls Undersøgelser hører William Hurst sammen med Wonder af Witham og Coopers Markt Schatz, der er karakteriserede som: Spidse, snabelformede, smaarummede Marværter.

Den prøvede Stamme har imidlertid kun ca. 20 pCt. af denne Form, medens de øvrige er butte og rette som American Wonder-Typen, og fra hvilken den ikke adskiller sig væsentlig i Vækst og Udseende.

Højden, der varierer stærkt for alle Stammer efter Aar og Jordbund, er middel. Den har middelstore, mørkegrønne Blade og en vel forgrenet Stængel, der dog holder sig mindre godt opret.

Slyngtraadene er ikke stærkt udviklede. Blomsterne er middelstore og sidder i Reglen enkeltvis paa Stilkene.

Det er den tidligste af de prøvede Stammer, men da Forskellen kun er lille og Udbyttet for lavt, har det ingen særlig Betydning, idet den ikke i Tidlighed kan konkurrere med Former som Dippes Maj eller Lav Majært, og Kvaliteten ikke staar paa Højde med Wonder af Withams.

Bælgenes Farve er lysegrøn. Formen, som nævnt, uens. Bælgenes Længde er 4-8 cm og Bredden indtil 16 mm. 82 pCt. har været over 6 cm lange.

De umodne Frø er lysegraagrønne, 1000 grønne Frø vejer 361 g, 1000 modne Frø 238 g. De modne Frø er kantede og rynkede og blegere i Farve end Wonder af Witham. Frøprocenten ca. 39 og Frøantallet i 100 Bælge 487.

Stamfrøet er avlet paa udsøgte, typiske Planter.

Nr. 2. William Hurst (American Wonder), indsendt Stamme. Ligner foregaaende, dog forekommer lidt færre, ca. 15 pCt., spidse, snabelformede Bælge.

Højden er middel, Stænglen stivere end foregaaende, saa den holder sig lidt bedre opret.

Bælgene er lidt mindre end Nr. 1, 42 pCt. er over 6 cm lange. Frøvægten henholdsvis 353 for grønne og 229 for modne Frø. Frøprocenten ca. 38. Frøantallet i 100 Bælge 479.

Tidligheden er omtrent som Nr. 1, men Udbyttet ligger henholdsvis 2.3 og 3.2 hkg grønne Frø over Nr. 1 og Nr. 3, Nr. 2 er derfor den mest værdifulde af disse 3 Stammer.

Elitefrøavlen er foretaget paa den Maade, at der hvert Aar er udsaaet de største Frø. Af de fremkomne Planter er igen udsøgt de tidligste og dem, der bærer de længste Bælge.

Nr. 3. American Wonder, indsendt Stamme. Den afviger ikke meget fra Nr. 1 og 2, kun er den lidt sildigere. Bælgene er alle rette og but afstumpede, Rankernes Stivhed er ikke god. 56 pCt. af Bælgene har været over

6 cm lange. Frøvægten er henholdsvis 320 og 229 for grønne og modne Frø. Frøprocenten 36. Frøantallet 491.

Stamfrøet er avlet paa udsøgte typiske Planter.

Sørensen, H. 1922. "Dyrkningsforsøg med Sorter og Stammer af lave Marvæter. 1919-1921", *Tidsskrift for Planteavl*, 28. bind, s. 826-829. København: Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag.

Wonder of America, 01439, insänd till vanlig kontrollodling. Tidighet som hos de tidigare stammarna av Witham Wonder. Avkastning dock avsevärt lägre än hos dessa. Planthöjd under år 1928 omkring 70 cm. Internodieantal 16. Småblad, stora, stipler något under medelstora, medelstarkt panache rade. Blad och stipler gröna. Genomgående tvåblommig. Förblad saknas. Baljor tämligen raka, trubbiga, ljusgröna-gröna, tämligen små, medellängd 6,3 cm., medelbredd 1,5 cm. Ärtprocent över medelhög.

Lamprecht, H. 1929. "Statens Köksväxtforsök 1927. Märkspritarter", *Årsbok från Alnarps Trädgårdars Försöksverksamhet. Andra årgangen 1928*, s. 114. Lund: A.-B. Skånska Centraltryckeriet.